

Kníška Karla Kryla

Kníška Karla Kryla – Karel Kryl

Analýza uměleckého textu

I. část

- zasazení výňatku do kontextu díla
 - ve sbírce se objevují básně milostné, převažuje politická poezie
 - básně jsou ve sbírce seřazeny do tematických celků (vedle sebe jsou básně o dívkách, o válce, o srpnu 1968), ale jednotlivé oddíly nejsou nijak označeny
 - písňové texty jsou proloženy několika bezejmennými krátkými básněmi, po básni vždy následuje jeden z linorytů z cyklu Ruka (celkem 10)
 - autor nepoužívá interpunkční znaménka (. ani ,)

▼ děj (obsah jednotlivých básní, celkem jich je 72):

Bratříčku, zavírej vrátka

Píseň reaguje na sovětskou invazi v roce 1968. Mluví o tom, jak „přijeli vojáci“ a nastala doba strachu a bezmoci. Výzva k ochraně domova a nevinности před brutalitou režimu.

Morituri te salutant

Název znamená „Ti, kdož jdou na smrt, tě zdraví“. Báseň působí jako rozloučení se svobodou a vzdor proti tyranii. Připomíná osud těch, kdo bojují i přes beznaděj.

Veličenstvo Kat

Symbolická báseň, v níž je vláda přirovnávána k popravčímu katovi. Panovník není ušlechtilý, ale tyran. Odsouzení totalitního režimu, který místo ochrany lidu používá násilí a strach.

Král a klaun

Báseň o kontrastu mezi mocným králem a svobodným klaunem. Klaun (básník) si zachovává svobodu ducha, i když je považován za blázna. Král sice vládne, ale jeho moc je prázdná, když chybí pravda.

Bílá hora

Odkazuje na bitvu na Bílé hoře (1620), ale v symbolickém smyslu vyjadřuje zradu, kapitulaci a začátek útlaku. Národ opakuje chyby minulosti – místo boje volí poslušnost.

Pochod Gustapa

Ironický a ostrý text namířený proti represivnímu státu – „Gustapo“ je slovní hříčka spojující Gustáva Husáka a Gestapo. Kritika normalizace a mocenské mašinérie, která pošlapává svobodu.

Ruská ruleta

Symbolické hraní se smrtí – kritika závislosti na SSSR a nebezpečné hry režimu se svobodou lidí. Všichni žijeme v napětí, protože režim riskuje se všemi osudy.

Bratři

Báseň o zradě, udávání a rozdělení mezi lidmi – bratři se obracejí proti sobě. Kritika rozdělené společnosti, která ztratila solidaritu a soucit. Udavačství jako nástroj režimu.

-
- téma a motivy: u každé písně jiné, ale převažuje:
 - **Svoboda a nesvoboda** – odpor proti totalitnímu režimu, cenzuře a útlaku.
 - **Politická nespravedlnost** – kritika komunistického režimu, zejména po roce 1968 (okupace Československa).
 - **Vlastenectví a láska k domovu** – ale zároveň smutek z jeho ztráty nebo zneuctění.
 - **Válka a násilí** – často metaforické, vyjadřuje brutalitu moci.
 - **Zrada a pokrytectví** – zejména ze strany politiků, kolaborantů, "obracečů kabátů".
 - **Lidská důstojnost a mravní integrita** – výzva k tomu neztratit tvář, i když je to těžké.

- **Kříž, Kristus, Bůh** – náboženská symbolika (často v kontrastu se zlem světa).
- **Voják, zbraně, krev** – jako obrazy násilí a útlaču.
- **Květiny, příroda, domov** – motivy čistoty, nevinnosti, ztraceného ráje.
- **Loutky, klauni, herci** – jako metafora lidí, kteří se přetvařují nebo slouží režimu.
- **Zdi, mříže, okovy** – znaky omezení a věznění (nejen fyzického, ale i duchovního).
- **Dítě** – nevinnost, která je ohrožena nebo zničena.
- časoprostor: 1960– 1971, období komunistického režimu v Československu, normalizace, okupace roku 1968
- kompoziční výstavba: 72 písní/básní + ilustrace Kryla, můžu spočítat sloky
- literární druh podle obsahu: lyrickoepické/lyrické básně/písně
- literární druh podle formy: poezie = psáno ve verších
- literární žánr: básnická sbírka/písňové texty

II. část

- lyrický subjekt: er-forma, ich-forma
V básni se neprojevuje, je nezaujatým pozorovatelem děje většinou.
- postavy: vždy jiné, mytologické a pohádkové motivy často (klaun, herec, loutka, dítě, voják...)
- vyprávěcí způsoby + typy promluv: pásmo vypravěče často, oslovuje čtenáře
- veršová výstavba: každá báseň jiné
 - AABB (rým sdružený)
 - ABAB (rým střídavý)
 - ABBA (rým obkročný)
 - ABAC(rým přerývaný)
 - ABCDABCD (rým postupný)
 - atd.

III. část

- jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku
 - **hovorový jazyk / archaismy / biblický jazyk**
→ kontrast mezi běžnou řečí a vážností sdělení, evokuje blízkost lidu nebo duchovní rovinu.
 - **symbolika (např. holubice, kříž, maska, loutka)**
→ vytváří hlubší významy, nahrazuje doslovné vyjádření emocí nebo reality.
 - **oslovení („Bratříčku“, „Vy, kteří...“)**
→ vtahuje čtenáře, činí báseň aktuální a naléhavou.
- tropy a figury a jejich funkce ve výňatku
 - pauza – (elipsa, výpustka)
 - metafora, přirovnání, anafora, ironie

Literatura v letech 1968–1989

Politické pozadí

- **21. 8. 1968** – vpád vojsk **Varšavské smlouvy**
- **1969** – začátek **normalizace**
- **Likvidace** nekomunistických médií
- **Zákazy publikace** pro mnoho autorů (Kundera, Havel, Tigrid, Vaculík, Lustig, Škvorecký... – tzv. **Index**)
- **Emigrace autorů:** Škvorecký, Tigrid, Kundera, Kohout, Lustig, Salivarová, Kryl...
- Vznik **samizdatu** a **exilových nakladatelství**
- **1977 – Charta 77:** celonárodní dosah, mluvčí: **Václav Havel, Jan Patočka, Jiří Hájek**
→ tajné podpisy, **perzekuce signatářů**

Proudy literatury

1. Oficiální literatura

- Povolená tvorba v rámci socialistické kultury, objevují se i kvalitní autoři
- **Ladislav Fuks, Vladimír Körner, Vladimír Páral, Bohumil Hrabal, Ota Pavel, Arnošt Lustig** (v pozdějších letech zčásti tolerován)

2. Samizdatová literatura

- Nelegální, opisovaná na psacím stroji a šířená z ruky do ruky
- Významné edice: **Petlice** (Ludvík Vaculík), **Pražská imaginace**
- Autoři: **Václav Havel, Ludvík Vaculík, Ivan Klíma, Pavel Kohout, Egon Bondy, Zbyněk Hejda**

3. Exilová literatura

- Autoři žijící v emigraci nebo publikující v zahraničí
- **Milan Kundera, Josef Škvorecký** (vydavatelství 68 Publishers), **Arnošt Lustig, Pavel Tigrid, Eva Kantůrková, Zdena Salivarová**

4. Underground

- Specifické kulturní hnutí mimo oficiální struktury, spojení literatury, výtvarného umění a hudby
- Autoři: **Egon Bondy, Ivan Martin Jirous (Magor), Petr Placák, Jáchym Topol**
- Hudební skupiny: **The Plastic People of the Universe, DG 307**

Karel Kryl (1944–1994)

Život

- Český **písničkář, básník, novinář, výtvarník**
- Narodil se v **Kroměříži** v rodině knihtiskaře (tiskárna zlikvidována v roce 1949)
- ZŠ v Kroměříži a Novém Jičíně, **maturita** na Střední průmyslové škole keramické v **Bechyni**
- Pracoval jako **kvalitář, palič, výtvarník, soukromý zemědělec, asistent scény v ČST**

- Od roku **1968** písničkář na volné noze, psal poezii a texty písní
- **1969** – na podzim emigroval do SRN, pracoval pro **Svobodnou Evropu** jako redaktor (pseudonym **Jan Šebesta**)
- Studoval **dějiny umění a žurnalistiku** v Mnichově
- Pořádal **turné pro české emigranty**
- Po roce **1989** žil střídavě v **Praze** a **Mnichově**
- Zemřel v Mnichově na **srdeční infarkt**
- Stal se **legendou** české protikomunistické kultury

Tvorba

- Básně a písně vycházely v **samizdatu** a v exilu
- Kryl připravil před svou emigrací knihu básní *Bratříčku, zavírej vrátka*, ta však byla zakázána. Vyšla až roku 1972 v Kolíně nad Rýnem (v exilovém nakladatelství Index) s upraveným obsahem a názvem *Kníška Karla Kryla*. Obsahuje básně z let 1960–1971.
- Ovlivněn tvorbou **malých scén** (např. **Jiří Suchý**)
- Texty: **niterné výpovědi, sociální témata, nostalgie, romantika**
- Role: **klaun, kritik, bard, pacifista**
- Styl: **mytologické a pohádkové motivy, symbolika, překvapivé rýmy, složitá metaforika**

Další díla:

Rok	Literární dílo / Hudební album
1971	<i>Bratříčku, zavírej vrátka</i>
1974	<i>Sedm básniček na zrcadlo</i>
1974	<i>Carmina resurrectionis</i>
1977	<i>Pochyby</i>
1978	<i>(Zpod stolu) Sebrané spisy</i>
1978	<i>Sedmnáct kryptogramů na dívčí jména</i>
1980	<i>Slovíčka</i>
1980	<i>Karavana mraků</i>

1982	<i>Amoresky</i>
1983	Plaváček
1986	Z mého plíživota
1987	<i>Zbraně pro Erató</i>
1987	<i>Ocelárna</i>
1988	Dopisy

Hudba (výběr)

- **Bratříčku, zavírej vrátka**
- **Plaváček**
- **Morituri te salutant**
- **Anděl**

Další představitelé

- **Václav Havel** – *Audience, Vernisáž*
- **Josef Škvorecký** – *Zbabělci*
- **Arnošt Lustig** – *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou*
- **Milan Kundera** – *Žert, Nesnesitelná lehkost bytí*

- **Ivan Martin Jirous (Magor)** – *Magorovy labutí písně*
 - **Pavel Kohout** – *Kde je zakopán pes*
-

Shrnutí/Poznámky ke knize, názor

Zaujalo mě, že si to vše sám ilustroval a jak používal pravopisné odchylky viz název Kníška

Kníška Karla Kryla – autor pravopisnou chybu v názvu neobjasňuje, pravděpodobně půjde o známku hravosti, pokus o ozvláštnění